SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN LAUSUNTO: HE 150/2017 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI ULOSOTTOKAAREN MUUTTAMISESTA

Esityksen tavoitteena on parantaa työttömien ulosottovelallisten kannustimia ottaa vastaan työtä ja tällä tavoin helpottaa ulosottovelallisten asemaa. Esityksessä parhaana vaihtoehtona ulosottoon liittyvien kannustinloukkujen purkamiselle pidetään työllistymisen perusteella myönnettävän lykkäyksen tehostamista.

Esityksessä ehdotetaan, että vähintään 258 päivältä työttömyysetuutta saaneet ulosottovelalliset olisivat suoraan pyyntönsä perusteella oikeutettuja saamaan lykkäystä palkan ulosmittaukseen, jos he työllistyessään ovat tulorajaulosmittauksen piirissä. Siten nykyinen harkinnanvarainen mahdollisuus lykkäyksen antamiseen muutettaisiin näiltä osin velallisen oikeudeksi. Ulosottomies voisi kieltäytyä lykkäyksen myöntämisestä ainoastaan, jos velalliselle on jo aiemmin myönnetty lykkäys ja uuden lykkäyksen antaminen vaarantaisi olennaisesti velkojan maksunsaantioikeuden. Käytännössä työttömyyden kestoa koskeva edellytys vastaisi nykyiseen tapaan noin vuoden työttömyyttä, mutta menettelyn yksinkertaistamiseksi edellytys sidottaisiin työttömyysetuuden maksupäiviin. Lykkäys kestäisi puolet työsuhteen kestosta, kuitenkin enintään kuusi kuukautta. Sellaisten velallisten osalta, jotka eivät ole ehtineet saada työttömyysetuutta 258 päivältä tai jotka työllistyvät tulorajaulosmittausta korkeammille tuloille, ehdotetaan, että ulosmittauksen lykkäys säilyisi nykyiseen tapaan harkinnanvaraisena. Lykkäys kestäisi tällöin enintään puolet työsuhteen kestosta, ei kuitenkaan yli neljää kuukautta.

Toimeentulotuki on luonteeltaan viimesijainen ja toisia etuuksia täydentävä tukimuoto. Toimeentulotukioikeutta määriteltäessä tuloihin kohdistuva ulosmittaus huomioidaan, joten ulosoton lykkäys ei aiheuta isoja muutoksia toimeentulotuen menoihin. Asiakkaan tuloina huomioidaan hänen tosiasiassa saamansa summa, palkkatuloista jätetään kuitenkin huomioimatta 20 % 150 € asti nk. etuoikeutettuna tulona sekä kohtuulliset työssäkäyntikustannukset. Nyt ehdotettu lykkäys ulosmittauksen aloittamiseen työttömän työllistyessä ei ole toimeentulotuen näkökulmasta ongelmallinen. Ulosoton lykkäyksen päättyessä on mahdollista, että pienituloinen asiakas palaa jälleen toimeentulotukiasiakkuuteen, mikäli ulosoton jälkeen käteen jäävä palkka ei riitä kattamaan toimeentulotuessa välttämättömäksi katsottuja menoja. Tällöinkin työllistymisen muut vaikutukset kuten kiinnittyminen työmarkkinoille voi katkaista negatiivisen kierteen ja aktivoida henkilöä myös pitkäkestoisemmin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on ollut mukana ulosoton kannustinloukkutyöryhmässä, jonka antamaan mietintöön (Ulosottoon liittyvien kannustinloukkujen purkaminen, oikeusministeriön julkaisusarja Mietintöjä ja lausuntoja 38/2017) esitys perustuu.

Sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy esityksessä esitettyyn, pitää esitystä kannatettavana ja puoltaa sen antamista.

Kirsi Päivänsalo
Neuvotteleva virkamies SVO/ETU

Ritva Liukonen
Erityisasiantuntija HPO/AIKU